

6/3.1

Ugovor o komisiji

► Koji propis primijeniti na ugovor o komisiji?

Ugovor o komisiji (ugovor o komisionu) je imenovani ugovor obveznog prava detaljno reguliran **odredbama članaka 785. – 803. Zakona o obveznim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO)**. Uz navedene odredbe ugovora o komisiji, **ZOO propisuje da se na ugovor o komisiji odgovarajuću primjenjuju odredbe ugovoru o nalogu**, ukoliko pravilima o komisiji nije drukčije određeno. **Uz ZOO i Zakon o trgovini normira komisione usluge**. Prema navedenom Zakonu komisione usluge su jedan od oblika posredovanja u trgovini, koji uz kupnju i prodaju robe, predstavlja djelatnost trgovine u smislu odredaba Zakona o trgovini.

Odredbe ZOO-a kojima je reguliran ugovor o komisiji dispozitivne su naravi, što pruža mogućnost gospodarskim subjektima da svoje međusobne odnose slobodno urede na način koji im najbolje odgovara. Ukoliko su stranke ugovora o komisionu propustile nešto ugovoriti, primjenjuju se pravila ZOO koje se odnose na ugovor o komisionu, odnosno ugovor o nalogu, **ukoliko konkretna materija nije regulirana odredbama ugovora o komisionu**.

Dispozitivna narav ugovora

Ugovor o komisionu je u načelu **neformalan ugovor**, osim u slučaju kada se stranke sporazume da isti mora biti sklopljen u pisanom obliku (u kojem slučaju je ugovor o komisionu sklopljen tek u trenutku kada ga potpišu komisionar i komitent), odnosno u slučajevima kada je pisani oblik ugovora o komisionu uvjet za pravnu valjanost samog komisionog posla.

Neformalni ugovor

► Što se u pravnom smislu smatra ugovorom o komisiji?

Ugovorom o komisiji se jedna ugovorna strana - komisionar obvezuje uz proviziju obaviti jedan ili više poslova u svoje ime, a za račun druge ugovorne strane - komitenta.

Kupnja i prodaja robe

Zakon ne definira poslove koje se komisionar obvezuje obaviti temeljem ugovora o komisiji, a isti u praksi najčešće uključuju sklapanje ugovora iz područja prometa robe (kupnja i prodaja robe). Uz navedene poslove kupnje i prodaje robe komisionari poslovi uključuju i druge pravne i faktične radnje karakteristične za gospodarsku djelatnost koju obavljaju komisionari.

► Koje su glavne karakteristike ugovora o komisiji?

Ugovorom o komisiji komisionar preuzima obvezu obaviti jedan ili više poslova u vlastito ime, ali za račun komitenta. Obveza koju se komisionar obvezuje obaviti, odnosno koju je ovlašten obaviti prema nalogu i uputama komitenta predstavlja glavnu obvezu iz obvezno-pravnog odnosa, i najčešće uključuje sklapanje ugovora o prodaji komitentove robe ili kupnje robe za račun komitenta. Izvršenje glavne obveze iz ugovora o komisiji kreira onaj **vanjski** (eksterni) odnos koji je jedna od glavnih karakteristika ugovora o komisiji.

Pretpostavka postojanja treće strane

Naime, ugovor o komisiji pretpostavlja postojanje treće strane s kojom će ugovorna strana iz ugovora o komisiji stupiti u određeni pravni odnos kako bi ispunila cilj samog ugovora. Vanjski odnos nije komisionar prirode jer ga komisionar sklapa u vlastito ime (time preuzima sva prava i obveze koja nastanu iz tog odnosa).

Odnos komisionara i komitenta

Uz prethodno opisani vanjski odnos, primarna karakteristika ugovora o komisiji je nastanak **unutarnjeg** (internog) odnosa između komisionara i komitenta. Unutarnji odnos se sastoji od međusobnih prava i obveza ugovornih strana, a karakterističan je po tome da temeljem tog odnosa komitent ostaje ekonomski i pravni gospodar posla u kojeg komisionar stupa da bi izvršio obvezu iz ugovora o komisiji. Naime, kako je prethodno navedeno, sve radnje se poduzimaju za račun komitenta, odnosno svi učinci tih radnji se reflektiraju na strani komitenta. Unutarnji i vanjski odnos koji nastaju temeljem ugovora o komisiji su, iako povezani, pravno potpuno odvojeni.

► Koje su uzgredne (sporedne) radnje karakteristične za ugovor o komisiji?

Uzgredne obveze komisionara

U cilju izvršenja glavne obveze, komisionar je **dužan** obaviti i druge faktične i/ili pravne radnje (tzv. uzgredne obveze), a obveza komisionara ovisit će o okolnostima konkretnog slučaja i ugovoru stranaka. Navedene obveze proizlaze iz odredbi koje uređuju ugovor o komisiji ili ugovor o nalogu koji se podredno primjenjuje.

Neke od uzgrednih obveza predviđenih zakonom uključuju: pregled i utvrđivanje stanja robe prilikom preuzimanja iste od prijevoznika, obavještanje komitenta o danu prispjeća robe i vidljivim oštećenjima i manjkovima na robi, čuvanje robe, predaja komitentu svega što je primljeno po osnovi posla izvršenog za njegov račun (VSRH, II Rev-13/97 od 31.12.2001., ING BIRO, SUDSKA PRAKSA, 2002. „Komisionar odgovara komitentu za štetu zbog svog propusta da na komitenta prenese potraživanja s naslova dugovane cijene i ostala prava koja je stekao prema trećem s kojim je obavio prodaju robe u svoje ime a za račun komitenta.“)

Od uzgrednih obveza koje je komisionar dužan izvršiti temeljem zakonskih odredbi koje se odnose na ugovor o nalogu ističemo obavezu izvještavanja komitenta o eventualnoj štetnosti njegovog naloga i uputa i tražiti nove upute, U svemu postupati s dužnom pozornošću, skrbiti o interesima komitenta i njima se rukovoditi (PSH, Pž-2083/91 od 26.5.1992., PSP 53/1992. „Komitent je dužan platiti komisionaru sve troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga. Komisionar je dužan postupiti po imperativnom nalogu komitenta, time što je upozorio komitenta na povećane troškove, postupio je kao pažljiv i dobar trgovac.“).

► Da li ugovorne strane mogu ugovarati dodatna prava i obveze?

Za razliku od gore navedenih odredbi, sve ostale odredbe, ugovorne strane su slobodne ugovoriti i dodatne obveze komisionara kao što su osiguranje robe, i/ili odgovornost za ispunjenje obveze svog suugovaratelja - **delkredere jamstvo** (uključuje solidarnu odgovornost komisionara i njegovog suugovaratelja za ispunjenje obveze suugovaratelja, temeljem koje odgovornosti komisionar stječe pravo na povećanu proviziju (tzv. delkredere provizija). (PSH, Pž-912/93 od 25.5.1993. Privreda i pravo, 1994., 1-2. „Komisionar ne odgovara za ispunjenje obveze svoga suugovaratelja osim ako je posebno jamčio da će on tu obvezu ispuniti.“.)

► Kada komisionar odgovara za štetu?

Kao što je prethodno navedeno komisionar je dužan izvršiti nalog komitenta kako taj nalog glasi i sukladno uputama komitenta. Komisionar je dužan u izvršavanju naloga postupati s pažnjom dobrog gospodarstvenika.

Dužnost komisionara

Zakon propisuje da je komisionar dužan komitentu nadoknaditi razliku i prouzročenu štetu ukoliko je sklopio posao pod nepovoljnijim uvjetima od onih određenih nalogom, kad to nije smio (imperativni nalog). U navedenom slučaju komitent može uskratiti prihvat sklopljenog posla ukoliko o tome odmah izvijesti komisionara. Navedeno pravo komitent gubi u slučaju da mu je komisionar spreman odmah isplatiti razliku i naknaditi štetu.

Odgovornost za štetu

U slučaju da je komisionar sklopio ugovor po uvjetima koji su povoljniji od onih određenih nalogom pripada mu sva korist postignuta tih poslom.

Uz navedeno, zakon propisuje da komisionar odgovara za štetu ukoliko je robu prodao osobi za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati. Odgovornost komisionara u ovom slučaju proizlazi iz njegove obveze da u izvršenju posla iz ugovora o komisiju postupi s pažnjom dobrog gospodarstvenika, odnosno dobrog domaćina.

► **Koja su prava komisionara u slučaju neplaćanja njegovih tražbina?**

Založno pravo

Komisionar ima založno pravo na stvarima koje su objekt ugovora o komisiji sve dok se te stvari nalaze kod njega ili kod nekog koji ih drži za njega, ili dok on ima u rukama ispravu s pomoću koje može raspolagati njima.

Naplata tražbina

Komisionar se može naplatiti svoje tražbine po osnovi svih komisijskih poslova s komitentom te po osnovi zajmova i predujmova danih komitent, prije ostalih komitentovih vjerovnika, bez obzira jesu li te tražbine nastale u vezi s tim ili nekih drugim stvarima.

Komisionar ima pravo prvenstvene naplate iz tražbine koje je stekao za račun komitenta izvršavajući nalog.

► **Koje su najznačajnije obveze komitenta?**

Obveze komitenta

Obveze komitenta uključuju isplatu provizije, naknadu za trud, naknadu troškova i predujam.

► **Da li komisionar uvijek ima pravo na proviziju?**

Pravo na proviziju komisionara

Komisionar ima pravo na proviziju ukoliko ista nije isključena ugovorom o komisiju. Komisionar ima pravo na proviziju i kad to njegovo pravo nije izričito ugovoreno.

Provizija

Prema odredbama ZOO-a komisionarovo pravo na proviziju dopijeva u trenutku ispunjenja posla kojeg je komisionar poduzeo za račun komitenta. Uz navedeni slučaj, komisionar ima pravo na proviziju i u slučaju da je ispunjenje preuzetog posla spriječeno nekim uzrokom za kojeg odgovara komitent. Komisionar ima pravo zahtijevati razmjern dio provizije poslije svakog djelomičnog ispunjenja ugovorne obveze, ukoliko se obveze ispunjavaju postupno.

► **O čemu ovisi visina provizije?**

Visina provizije

Visina provizije može biti određena ugovorom ili tarifom, odnosno trgovačkim običajima u slučaju da ugovor o komisiji ima obilježje trgovačkog ugovora. U slučaju da visina provizije ne može biti određena na temelju prethodno navedenih kriterija (neovisno o razlogu), odnosno u slučaju da ugovor o komisiji nema obilježje trgovačkog ugovora, komisionaru pripada provizija prema obavljenom poslu i postignutom rezultatu. Ovaj kriterij kombinira uloženi trud, rad i stručnost komisionara i uspješnost samog posla te se procjenjuje od slučaja do slučaja.

► **Da li je moguće dogovoriti isplatu predujma?**

Kod ugovaranja naknade, stranke mogu dogovoriti da se komisionaru isplati predujam potreban za obavljanje posla.

Isplata predujma

► **Kada komisionar gubi pravo na proviziju?**

Komisionar koji je nevjerno postupio prema komitentu gubi pravo na proviziju. Prema prihvaćenim stajalištima pojam «nevjerno postupanje» obuhvaća nesavjesno postupanje komisionara koje je dovelo do neodgovarajuće posljedice.

Gubitak prava provizije

► **Da li komisionar ima pravo na proviziju i kad nije došlo do ispunjenja posla?**

Ukoliko ne dođe do ispunjenja sklopljenog posla iz uzroka za koji ne odgovaraju ni komisionar ni komitent, komisionar ima pravo na odgovarajuću naknadu za svoj trud. Visina naknade koja komisionaru pripada za trud koji je uložio ovisi o visini provizije na koju bi on imao pravo da je obavio posao po nalogu komitenta.

Visina naknade

► **Koji se troškovi nadoknađuju komisionaru?**

Komitent je dužan komisionaru naknaditi troškove koji su bili potrebni za izvršenje naloga. Naknada troškova dopijeva onog dana kad je komisionar snosio te troškove.

Naknada troškova

U skladu s prethodnom odredbom, komisionaru pripada i posebna naknada za korištenje njegovih skladišta i transportnih sredstava, ako ta naknada nije obuhvaćena provizijom. Ratio navedene odredbe je u činjenici da bi komisionar, ukoliko ne bi na raspolaganju imao vlastita skladišta i transportna sredstva, a priroda posla bi zahtijevala njihovo korištenje, koristio usluge trećih osoba s čime bi u vezi nastali troškovi koje bi komitent bio dužan podmiriti.

Posebna naknada

► **Kako ugovorne strane ostvaruju svoja prava iz odnosa s trećim osobama?**

Komitent je ovlašten zahtijevati ispunjenje tražbine iz posla što ga je komisionar sklopio s trećim (vanjski odnos) tek pošto mu ih komisionar ustupi.

Isto tako, vjerovnici komisionara ne mogu radi naplate svojih tražbina, ni u slučaju stečaja komisionara, poduzeti mjere ovrhe na pravima i stvarima što ih je komisionar stekao u svoje ime, ali za račun komitenta, osim ako je riječ o tražbinama nastalim u vezi sa stjecanjem tih prava i stvari.

► Kako je reguliran prestanak ugovora o komisiji?

Na prestanak ugovora o komisiji primjenjuju se opće odredbe o prestanku obveza, kao i opće odredbe o prestanku ugovornih odnosa. Budući da zakonske odredbe o ugovoru o komisiji ne predviđaju odredbe o prestanku tog ugovora, pa se odgovarajuće primjenjuju odredbe kojima je reguliran prestanak ugovora o nalogu. Temeljem navedenog, razlozi za prestanak ugovora o komisiji mogu biti odustanak komisionara od ugovora o komisionu, otkaz ugovora o komisionu od strane komitenta, stečajem komitenta ili komisionara te oduzimanjem poslovne sposobnosti komisionaru ili komitentu.